

UCHWAŁA NR 258/XXXI/21
RADY POWIATU GRODZISKIEGO
z dnia 29 kwietnia 2021 r.

**w sprawie uchwalenia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej
w Powiecie Grodziskim na lata 2021-2023**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 920) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 821 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się do realizacji 3-letni Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodziskim na lata 2021-2023, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Grodziskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2021 r.

Przewodniczący Rady
Sławomir Kamiński

**Załącznik
do uchwały nr 258/XXXI/21
Rady Powiatu Grodziskiego
z dnia 29 kwietnia 2021 r.**

**POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE GRODZISKIM
NA LATA 2021 – 2023**

GRODZISK MAZOWIECKI 2021

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	3
2. Podstawy prawne	4
3. Piecza zastępcza – rodzinna i instytucjonalna	6
4. Analiza pieczy zastępczej w powiecie grodziskim w latach 2018-2020.....	9
- Rodzinna piecza zastępcza.....	9
- Instytucjonalna piecza zastępcza.....	13
- Współpraca z Ośrodkiem Adopcyjnym.....	15
5. Liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej.....	15
6. Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej.....	16
7. Analiza SWOT.....	18
8. Adresaci programu	20
9. Cele i zadania programu na lata 2021-2023	21
10. Limit rodzin zastępczych zawodowych.....	23
11. Monitoring i ewaluacja programu	24
12. Źródła finansowania programu.....	25
13. Zakończenie.....	25
14. Spis tabel i wykresów.....	26

WSTĘP

Polityka rodzinna zajmuje szczególnie ważne miejsce w systemie polityki i pomocy społecznej. Obejmuje całokształt działań podejmowanych przez państwo, samorządy terytorialne, organizacje pozarządowe i inne podmioty w celu stworzenia odpowiednich warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin oraz spełniania przez nie funkcji ważnych zarówno dla ich członków, jak całego społeczeństwa. Żadne oddziaływanie zewnętrzne nie wywiera na dziecko tak zdecydowanego wpływu jak dom rodzinny. Tylko w rodzinie istnieją warunki do nauczania i przekazywania wartości kulturowych, etycznych, społecznych, duchowych oraz religijnych istotnych dla rozwoju własnych członków rodziny, a także społeczeństwa.

Rodzina jest podstawowym środowiskiem funkcjonowania i rozwoju dziecka. Z tego też powodu przyjąć należy, że wartość rodziny jest wartością bezcenną. Prawidłowo funkcjonującej rodziny, w procesie wychowania, wzrastania dzieci i młodzieży nie jest w stanie zastąpić nikt, dlatego polityka państwa oraz wszelkie działania instytucji i organizacji pozarządowych powinny być nakierowane na pomoc udzielaną rodzinie. Jednak w sytuacjach kryzysowych, gdy rodzina nie może poradzić sobie sama z problemami zachodzi konieczność udzielenia pomocy w postaci wsparcia zewnętrznego lub interwencji.

Pieczą zastępczą jest to uregulowany prawnie system pomocy dziecku i rodzinie, którego głównym zadaniem jest zapewnienie właściwej opieki i wychowania dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej. Celem pieczy zastępczej jest przygotowanie dziecka do odpowiedzialnego i samodzielnego życia, pokonywania trudności życiowych, wpojenia prawidłowych norm życia w społeczeństwie, podtrzymywanie bliskich i społecznie akceptowalnych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, a także zaspakajanie potrzeb dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych oraz kulturalno-edukacyjnych.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 - 2023 wskazuje najważniejsze - dla dobrego funkcjonowania w powiecie grodziskim systemu pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej) – obszary oraz działania oraz instytucje odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań.

Celem programu jest rozbudowywanie i wspieranie istniejącego systemu pieczy zastępczej na terenie powiatu grodziskiego poprzez zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej pieczy zastępczej, organizowanie pomocy dla osób usamodzielnianych poprzez wspieranie procesu usamodzielnienia, jak również organizowanie różnorodnych form

wsparcia dla osób prowadzących różne formy pieczy zastępczej. Program jest kontynuacją działań podjętych w „Powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej w powiecie grodziskim na lata 2018-2020”.

Program został przygotowany przede wszystkim w oparciu o diagnozę rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie powiatu grodziskiego oraz o aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi. Przy opracowaniu niniejszego dokumentu wykorzystano m.in.: sprawozdania rzeczowo- finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz sprawozdania i informacje własne.

Opracowanie i realizacja powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na trzy kolejne lata, ma na celu usprawnienie zadań nałożonych przez ustawodawcę. Program zawiera w sobie cele i kierunki działań w perspektywie trzyletniej, które będą podejmowane przez Organizatora Pieczy Zastępczej. Program uwzględnia potrzeby rodzin zastępczych oraz dzieci w nich umieszczonych. Ponadto wskazuje na konieczność tworzenia nowych rodzin zastępczych zawodowych, prowadzenia szkoleń dla wszystkich rodzin zastępczych, promocję rodzicielstwa zastępczego na terenie powiatu oraz kontynuację zapewniania specjalistycznego wsparcia dla rodzin zastępczych, ich podopiecznych oraz rodzin biologicznych przeżywających trudności. Program wskazuje także konieczność podnoszenia kompetencji pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, celem aktualizacji i poszerzania wiedzy oraz umiejętności niezbędnych do efektywnej pracy z rodziną.

PODSTAWY PRAWNE

Niniejszy Program został sporządzony na podstawie art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 poz. 821 z późn.zm.), który określa, że do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3 – letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. Ponadto ustawa nakłada obowiązek realizacji zadań, które podzielono między samorządy gmin i samorządy powiatów. Kompetencje w zakresie pracy z rodzicami biologicznymi przydzielone zostały samorządom gminnym, natomiast powiatom powierzono organizację pieczy zastępczej.

Do zadań własnych powiatu w tym zakresie należą m.in.:

- organizowanie opieki i wychowania w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych,

- organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo – terapeutyczną,
- pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie,
- tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych
- prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym,
- wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej,
- przyznawanie świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej,
- przyznawanie wynagrodzeń rodzinom zastępczym zawodowym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka, świadczeń na utrzymanie lokalu mieszkalnego, na pokrycie kosztów związanych z remontem lokalu.

Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej powinno być ostatecznością po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej.

Mając na względzie konieczność zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc w rodzinnych i instytucjonalnych formach opieki zastępczej, właściwych warunków oraz stosownych środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań z zakresu pieczy zastępczej art. 180 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej nakłada na powiaty obowiązek opracowywania i realizacji 3-letnich programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodziskim na lata 2021 – 2023 będzie zatem realizacją obligatoryjnego obowiązku nałożonego przez ustawodawcę.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021 -2023 realizowany będzie w oparciu o następujące akty prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997r. Nr 78, poz. 483),
- Konwencja o Prawach Dziecka (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2020 poz. 821 z późn.zm.).

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011r. Nr 292, poz 1720).

PIECZA ZASTĘPCZA - RODZINNA I INSTYTUCJONALNA

Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania dzieciom przez ich rodziców. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyraźnie wskazuje, że priorytetem jest utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku, a więc w rodzinie. Pieczka zastępcza nie ma być rozwiązaniem ostatecznym, ale przede wszystkim tymczasowym, tj. do czasu unormowania sytuacji rodzinnej i prawnej dziecka.

Organizowanie pieczy zastępczej jest zadaniem powiatu i może przybierać formę rodzinną lub instytucjonalną. Zgodnie z wolą ustawodawcy – pieczka zastępcza sprawowana w formach rodzinnych ma przyznany zdecydowany priorytet, jako właściwy dla prawidłowego harmonijnego rozwoju dziecka. Organizatorem Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodziskim jest wyznaczona przez Starostę Grodzkiego Zarządzeniem 48/2011 z dnia 29 listopada 2011 roku jednostka organizacyjna powiatu tj. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, określonych w art. 76 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należą:

- prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej,
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka,
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń

oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,

- zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby,

- zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych,

- organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy,

- współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi,

- prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,

- zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego,

- dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,

- prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą,

- przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,

- zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego,

- zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji,

- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,

- organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wycieczki.

Zgodnie z art. 33 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadaniem pieczy zastępczej jest:

- 1) zapewnić pracę z rodziną umożliwiającą dziecku powrót do rodziny biologicznej bądź, jeśli to jest niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka albo opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym, gdy zasadne jest odstępianie od adopcji;
- 2) przygotować dziecko do:
  - a) godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,
  - b) pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
  - c) nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;

- 3) zaspokajać potrzeby emocjonalne dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

ANALIZA PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE GRODZISKIM W LATACH 2018-2020

Rodzinna piecza zastępcza

Każde dziecko potrzebuje szczególnej ochrony i pomocy ze strony osób dorosłych i środowiska rodzinnego. Rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowawczym dla dziecka i dlatego powinna być w centrum zainteresowania społeczności lokalnych. Tylko w sytuacji, kiedy dobro dziecka w rodzinie naturalnej jest zagrożone, opiekę na dzieckiem można powierzyć innej rodzinie- rodzinie zastępczej.

Umieszczając dziecko w rodzinie zastępczej należy przede wszystkim mieć na względzie jego podmiotowość i prawo do:

- wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowania dziecka poza rodziną – do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka,
- powrotu do rodziny,
- utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów,
- stabilnego środowiska wychowawczego,
- kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku,
- pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia,
- ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka,
- informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości,
- ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem,
- poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej,
- dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

W omawianym okresie liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu grodziskiego przedstawiała się następująco:

Tabela 1: Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu grodziskiego w latach 2018-2020

Rodziny zastępcze	Liczba dzieci		
	2018	2019	2020
Spokrewnione	80	73	80
Niezawodowe	46	45	47
Zawodowe	9	15	14
Ogółem	135	133	141

Źródło: opracowanie własne

Z powyższego zestawienia wynika, że zdecydowana większość dzieci przebywa w spokrewnionych rodzinach zastępczych. Natomiast w rodzinach zastępczych niezawodowych liczba dzieci utrzymuje się na takim samym poziomie. Podobnie sytuacja wygląda w rodzinach zastępczych zawodowych. Od 2019 roku na terenie powiatu grodziskiego funkcjonują 3 rodziny zastępcze zawodowe. W roku 2018 było ich dwie. Każda z rodzin zastępczych zawodowych świadczy opiekę i wychowanie dla 3 lub 4 dzieci.

Tabela 2: Przyczyny umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej

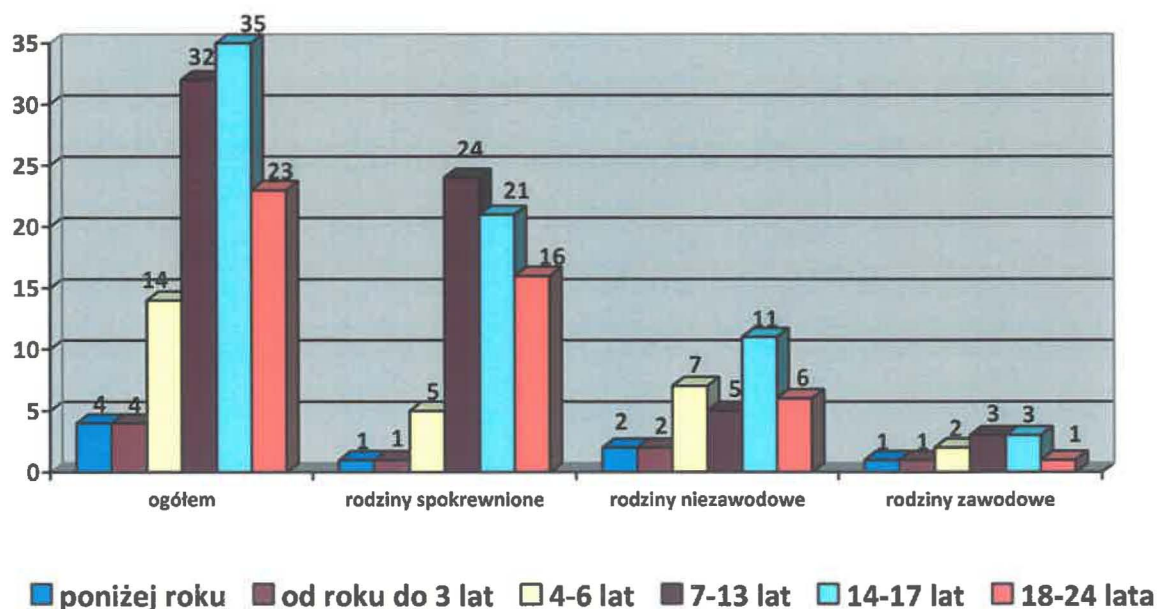
Przyczyna umieszczenia	Liczba dzieci według stanu na ostatni dzień roku		
	2018	2019	2020
sieroctwo	1	3	4
pólsieroctwo	13	14	16
uzależnienia rodziców	41	37	39
w tym od alkoholu	36	33	35
przemocy w rodzinie	0	0	0
bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	30	31	26
niepełnosprawności rodziców	1	1	1

długotrwałej lub ciężkiej choroby	7	6	7
ubóstwa	0	0	0
nieodpowiednich warunków mieszkaniowych	2	1	1
inne (np. małoletnia matka, porzucenie, umieszczenie rodzica w zakładzie karnym itp.)	18	16	18

Źródło: opracowanie własne.

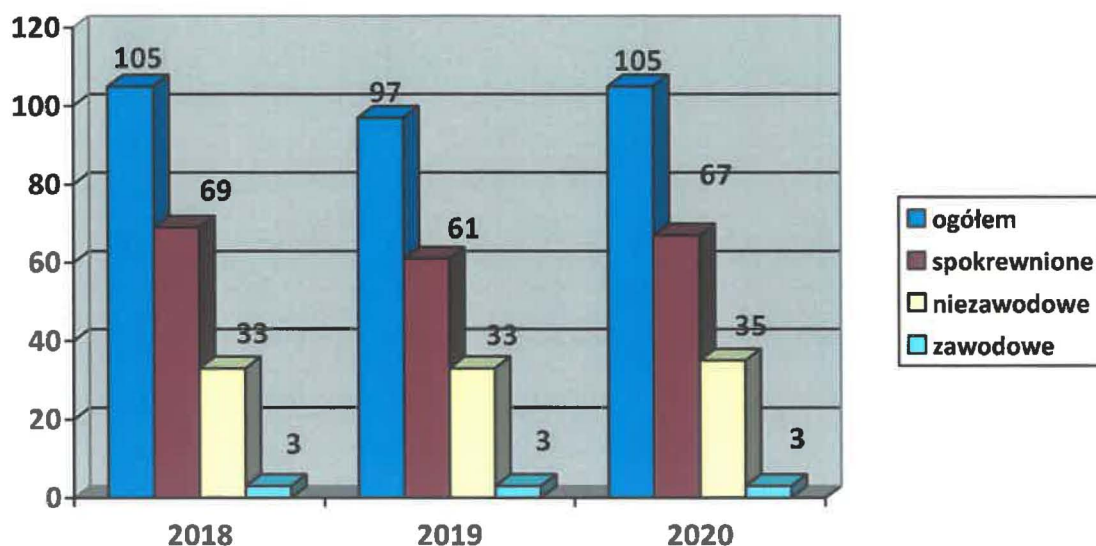
Z powyższego zestawienia wynika, że zdecydowanie najwięcej dzieci przebywa w rodzinach zastępczych ze względu na uzależnienia rodziców (w tym głównie uzależnienie od alkoholu) oraz ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Wykres 1: Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu grodziskiego w 2020 roku (stan na 31.12.2020r.)

Z powyższego wykresu wynika, że najwięcej dzieci przebywających w rodzinach zastępczych jest w wieku powyżej 7 roku życia. Dominującą grupą są dzieci w przedziale wiekowym 14-17 lat oraz 7-13 lat.

Wykres 2: Rodziny zastępcze na terenie powiatu grodziskiego w latach 2018-2020

Źródło: opracowanie własne

Z powyższego zestawienia wynika, że liczba rodzin zastępczych zamieszkujących na terenie powiatu grodziskiego utrzymuje się na poziomie około 100. W trakcie każdego roku pojawiają się nowe rodziny, a wcześniej utworzone zostają rozwiązane. Jednakże nadal odczuwalne jest niskie zainteresowanie mieszkańców powiatu tworzeniem rodzin zastępczych niezawodowych.

W 2018 roku szkolenie dla kandydatów na niezawodowe rodziny zastępcze odbyły 3 małżeństwa. Wszyscy otrzymali zaświadczenia kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej. Spośród tych osób jedno małżeństwo pełni tę funkcję, natomiast dwa wycofały swoje deklaracje przyjęcia dzieci ze względów osobistych. Ponadto w roku tym dwa małżeństwa odbyły szkolenie dla kandydatów na rodzinę zastępczą zawodową i uzyskały kwalifikacje. Jedno z nich od początku roku 2019 pełni tę funkcję.

W 2019 roku przeprowadzono szkolenie dla kandydatów na rodzinę zastępczą niezawodową dla dwóch małżeństw i dwóch osób samotnych jako kandydatów na rodzinę zastępczą niezawodową oraz jednej osoby samotnej i jednego małżeństwa jako kandydatów na rodzinę pomocową. Wszyscy kandydaci szkolenie ukończyli. Kandydaci na rodzinę zastępczą uzyskali zaświadczenia kwalifikacyjne i na tej podstawie dwie osoby samotne i jedno małżeństwo pełnią funkcję rodziny zastępczej niezawodowej, natomiast jedno małżeństwo oczekuje na przyjęcie dziecka.

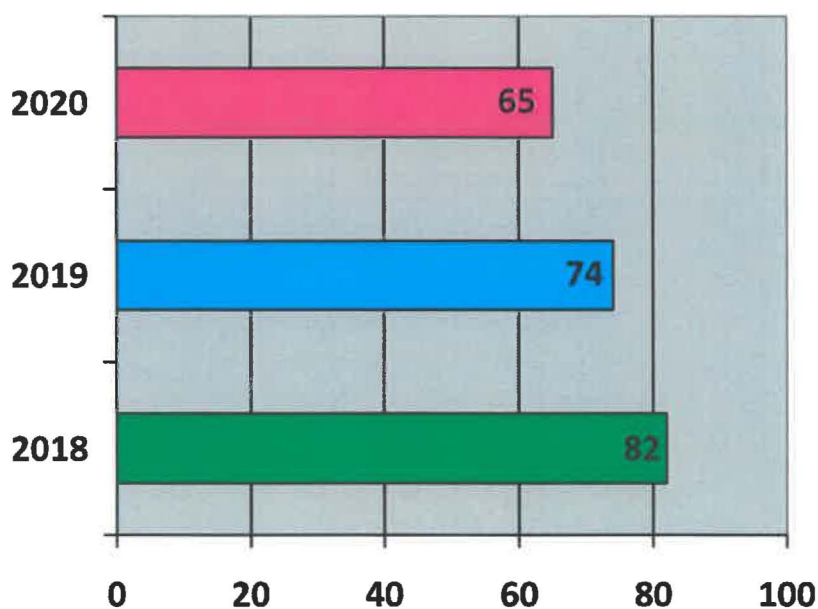
W roku 2020 nie przeprowadzono szkolenia ze względu na ograniczenia w organizowaniu

spotkań ze względu na epidemię COVID-19.

Instytucjonalna piecza zastępcza

Na zlecenie Powiatu Grodziskiego w latach 2018 - 2020 Stowarzyszenie dla Dzieci i Młodzieży „Inspiracja” prowadziło placówkę opiekuńczo - wychowawczą dla 14 dzieci. Okresowo, za zgodą Wojewody Mazowieckiego, w placówce przebywało więcej dzieci i wszystkie z nich pochodzą z terenu powiatu grodziskiego. Jednakże ze względu na ograniczoną liczbę miejsc dzieci z terenu powiatu grodziskiego kierowane były także do instytucjonalnej pieczy zastępczej poza obszarem naszego powiatu.

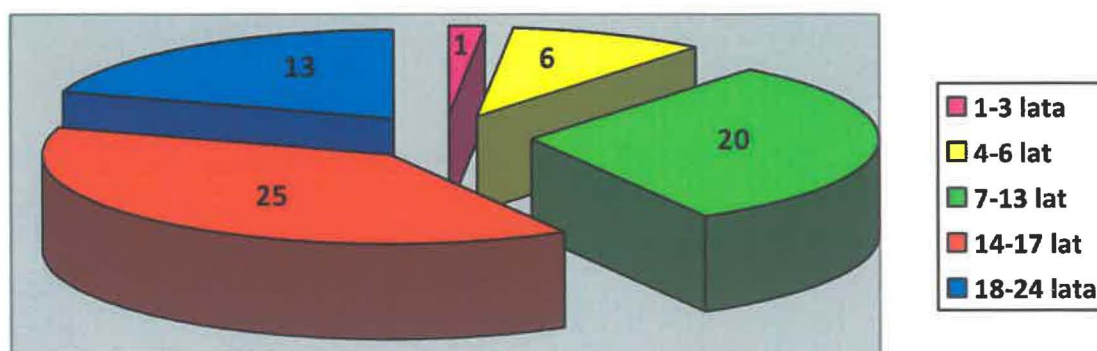
Wykres 3: Dzieci pochodzące z powiatu grodziskiego w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2018-2020

Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z powyższego wykresu liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych ma tendencję malejącą. Obserwowalny jest także spadek liczby dzieci nowo umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej: w 2018 roku – 21 dzieci; w 2019 roku – 16 dzieci, natomiast w 2020 roku - 12 dzieci.

Wykres 4: Wiek dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej (stan na 31.12.2020r.)

Źródło: opracowanie własne

Z powyższego zestawienia wynika, że największą grupą są dzieci w przedziale wiekowym 14-17 lat. Stanowią oni 38% wszystkich osób przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Drugą grupę stanowią małoletni w wieku od 7 do 13 lat (31%). Z kolei osoby, które ukończyły 18 lat stanowiły 20% ogółu przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Spośród wszystkich osób przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej 16 małoletnich nie ukończyło 10 roku życia. Dziewięcioro z nich jest umieszczonych w rodzinnych formach instytucjonalnej pieczy zastępczej, troje ze względu na stan zdrowia przebywa w regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej, dwoje w placówkach opiekuńczo-wychowawczych ze względu na pobyt wraz z rodzeństwem, natomiast dwóch chłopców zostało umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej i oczekują na miejsce w regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej.

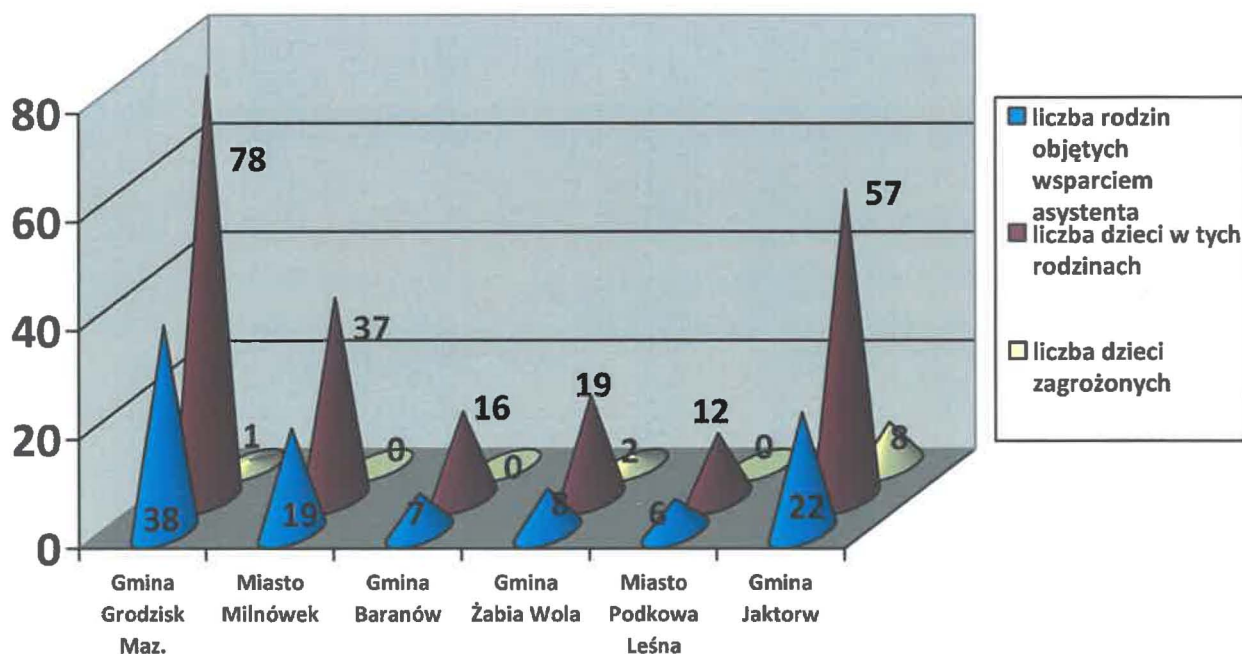
WSPÓŁPRACA Z OŚRODKIEM ADOPCYJNYM

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim współpracuje z Wojewódzkim Ośrodkiem Adopcyjnym w Warszawie. Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zarówno organizator rodzinnej pieczy zastępczej, jaki koordynator rodzinnej pieczy zastępczej mają obowiązek zgłosić do ośrodka adopcyjnego każde dziecko z uregulowaną sytuacją prawną. W omawianym okresie zgłoszono do WOA 21 dzieci, dla sześciorga dzieci znaleziono rodziny adopcyjne.

LICZBA DZIECI ZAGROŻONYCH UMIESZCZENIEM W PIECZY ZASTĘPCZEJ

Z informacji otrzymanych od jednostek pomocy społecznej o gminnym zasięgu działania wynika, że 100 rodzin zamieszkałych na terenie powiatu grodziskiego w 2020 roku było objętych wsparciem asystenta rodziny. W rodzinach tych funkcjonuje 219 dzieci.

Wykres 5: Wsparcie asystenta rodziny według danych ośrodków pomocy społecznej

Źródło: dane OPS

Należy zaznaczyć, że wspieranie rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych należy do zadań własnych gmin i ma na celu podejmowanie planowanych oraz zintegrowanych działań przywracających rodzinie zdolność do prawidłowego realizowania tych funkcji. Wspieranie rodziny może być prowadzone w formie:

- pracy z rodziną,
- pomocy w opiece i wychowaniu.

Z powyższego zestawienia wynika, że w zdecydowanej większości rodzin kierowane wsparcie w postaci asystenta rodziny daje pozytywne rezultaty i w zdecydowanej większości rodzin nie pojawia się zagrożenie umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej. Jednakże należy mieć na względzie, że sytuacja w rodzinach biologicznych może ulegać szybkim zmianom.

W latach 2018-2020 pomimo wsparcia ze strony asystenta rodziny nie udało się utrzymać dzieci w środowisku w 9 rodzinach.

Z informacji uzyskanej z III Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim wynika, że na obszarze powiatu grodziskiego (właściwym dla tego Sądu tj. gmina Grodzisk Mazowiecki, Milanówek, Podkowa Leśna) prowadzono w 2020 roku 220 nadzorów kuratorskich wobec rodzin, w których przebywa 221 małoletnich. Wobec 9 małoletnich z tych rodzin zastosowano w 2020 roku umieszczenie w pieczy zastępczej (6 rodzin).

USAMODZIELNIENI WYCHOWANKOWIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Kolejną grupą osób, której udziela wsparcia PCPR, w ramach realizacji zadań z zakresu pieczy zastępczej, są usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych. Mogą oni liczyć na pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie. Korzystają także ze wsparcia w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych (w tym także w mieszkaniu chronionym), zatrudnienia, a także mają zapewnioną pomoc prawną, psychologiczną oraz możliwość bieżących kontaktów z pracownikami Zespołu ds. Pieczy Zastępczej.

Tabela 3: Liczba osób pełnoletnich korzystających ze świadczeń finansowych w latach 2018-2020

Rodzaj świadczenia	Liczba osób, które opuściły rodziny zastępcze			Liczba osób, które opuściły instytucjonalną pieczę zastępczą		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
kontynuowanie nauki	21	17	15	16	16	20
zagospodarowanie	1	1	0	2	2	1
usamodzielnienie	1	1	0	1	2	0

Źródło: opracowanie własne

Z przedstawionego zestawienia wynika, że pomimo uzyskania pełnoletności osoby opuszczające pieczę zastępczą nie zaprzestają rozpoczętych kierunków kształcenia lub podejmują inne ścieżki edukacji. Liczba osób uzyskujących świadczenia na kontynuowanie nauki utrzymuje się na podobnym poziomie. Osoba usamodzielniana może korzystać z tego rodzaju wsparcia nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia. Liczba osób, które uzyskują świadczenia na usamodzielnienie i zagospodarowanie jest znacząco mniejsza, gdyż są to świadczenia, które co do zasady przyznawane są jednorazowo i po zrealizowaniu zaplanowanych, w indywidualnym programie usamodzielniania, działań.

Tabela 4: Liczba osób pełnoletnich, które opuściły pieczę zastępczą w latach 2018-2020

	Osoby, które opuściły rodziny zastępcze	Osoby, które opuściły placówki
2018	10	9
2019	4	10
2020	6	10

Źródło: opracowanie własne

Corocznie kilkanaście osób, które ukończyły 18 lat decydują się na opuszczenie pieczy zastępczej. Najczęściej powracają do domów rodzinnych i przy wsparciu PCPR, opiekuna usamodzielniania oraz rodziny rozpoczynają dorosłe życie. Pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej, którzy nie mają możliwości powrotu do rodziny

pochodzenia mogą uzyskać wsparcie w postaci mieszkania chronionego. W latach 2018-2020 z tej pomocy skorzystały 3 osoby.

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT pozwala na wskazanie najważniejszych dla społeczeństwa lokalnego problemów. Analiza ta jest metodą, która podkreśla zarówno mocne jak i słabe strony funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Grodzkim, jak również szanse i zagrożenia, które mogą wystąpić w obszarze działania.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ✓ zatrudnienie u organizatora rodzinnej pieczy zastępczej specjalistów: pedagoga, psychologa, prawnika ✓ wykwalifikowana kadra systemu wsparcia dziecka i rodziny, w tym koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej; 1 trenera PRIDE; 1 trenera „Szkoly dla rodziców i wychowawców” ✓ stałe podnoszenie kwalifikacji przez rodziny zastępcze ✓ systematyczne szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze ✓ udzielanie pomocy pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych poprzez umieszczenie w mieszkaniu chronionym ✓ zatrudnienie odpowiedniej ilości koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ zbyt mała liczba kandydatów na rodziny zastępcze ✓ niewystarczająca liczba miejsc zabezpieczających potrzeby dzieci wymagających umieszczenia w placówkach opiekuńczo-wychowawczych ✓ brak kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej o charakterze pogotowia rodzinnego ✓ niskie wynagrodzenia rodzin zastępczych ✓ niewystarczająca wysokość środków finansowych na świadczenia dla rodzin zastępczych o charakterze fakultatywnym ✓ brak organizacji pozarządowych wspierających rodziny zastępcze ✓ ograniczony dostęp rodzin zastępczych do specjalistycznej pomocy medycznej (kardiolog, wczesne wspomaganie dziecka,

<ul style="list-style-type: none"> ✓ funkcjonowanie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego na terenie powiatu ✓ stały kontakt PCPR z placówkami oświatowymi i instytucjami samorządowymi ✓ wspieranie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej w procesie usamodzielnienia ✓ współpraca z organami wymiaru sprawiedliwości ✓ trzy zawodowe rodziny zastępcze 	<p>neurolog itp.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ brak lokali socjalnych dla osób usamodzielnianych (szczególnie w małych gminach) lub długi okres oczekiwania na przydział lokalu w gminach większych ✓ usytuowanie mieszkań dla osób usamodzielnianych w lokalizacjach skupiających osoby i rodziny patologiczne ✓ mała liczba dzieci powracających do rodziców biologicznych ✓ niechęć osób do korzystania z poradnictwa specjalistycznego ✓ niska aktywność rodzin zastępczych w organizowanych przedsięwzięciach (pikniki, szkolenia, grupa wsparcia itp.) ✓ niewystarczające warunki mieszkaniowe rodzin zastępczych do przyjmowania większej liczby dzieci ✓ niewystarczająca ilość i wielkość pomieszczeń w PCPR, brak możliwości organizowania spotkań, szkoleń itp.
<p>szanse</p>	<p>zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ intensyfikacja działań promujących rodzicielstwo zastępcze ✓ wykorzystanie lokalnych mediów i mediów społecznościowych w kampaniach promujących rodzicielstwo zastępcze 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba dzieci wymagających umieszczenia w pieczy zastępczej, przewyższająca możliwość umieszczenia w rodzinnych formach pieczy zastępczej na terenie powiatu ✓ niewystarczająca liczba miejsc w

<ul style="list-style-type: none"> ✓ pozyskiwanie kandydatów na rodziców zastępczych ✓ zwiększenie wynagrodzeń rodziców zastępczych zawodowych ✓ dostosowanie ilości koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej do liczby rodzin zastępczych ✓ cykliczne szkolenia dla istniejących rodzin zastępczych i kadry organizatora rodzinnej pieczy zastępczej ✓ efektywna współpraca międzyinstytucjonalna ✓ zabezpieczenie środków finansowych na świadczenia fakultatywne ✓ zabezpieczenie środków finansowych na wsparcie rodzin zastępczych w zakresie wydatków mieszkaniowych ✓ rozszerzenie poradnictwa specjalistycznego o mediacje rodzinne ✓ utworzenie rodzinnego domu dziecka ✓ utworzenie na terenie powiatu drugiej placówki opiekuńczo-wychowawczej, w tym z miejscami interwencyjnymi 	<p>funkcjonującej placówce opiekuńczo-wychowawczej</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ brak pozytywnych wzorców wychowania w rodzinach naturalnych ✓ brak chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, w tym rodziny zastępczej zawodowej o charakterze pogotowia rodzinnego ✓ niewystarczające kompetencje rodzicielskie, umiejętności wychowawcze i uzależnienia rodziców naturalnych ✓ brak współpracy ze strony naturalnych rodziców w celu powrotu dziecka do rodziny ✓ motywacja adopcyjna osób chcących pełnić funkcję niezawodowej rodziny zastępczej
---	--

ADRESACI PROGRAMU

1. Dzieci przebywające w pieczy zastępczej
2. Funkcjonujące rodziny zastępcze
3. Rodzice naturalni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej
4. Osoby usamodzielniane

5. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka
6. Rodziny pomocowe sprawujące tymczasową opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców
7. Kierownictwo i kadry placówek opiekuńczo-wychowawczych
8. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej
9. Pracownicy służb społecznych (pracownicy socjalni, asystenci rodzin) i sądowych (kuratorzy i sędziowie z Wydziału Rodzinnego i Nieletnich).

CELE I ZADANIA PROGRAMU NA LATA 2021-2023

CEL GŁÓWNY: „Rozbudowywanie i wspieranie istniejącego systemu pieczy zastępczej na terenie powiatu grodziskiego”

CEL: POMOC RODZINOM NATURALNYM PRZEŻYWAJĄCYM TRUDNOŚCI W OPIECE NAD DZIEĆMI			
Cel operacyjny	zadania	Realizatorzy/ partnerzy	wskaźniki realizacji celu
1. Udzielanie pomocy rodzinie w powrocie dzieci z pieczy zastępczej	1. Ścisła współpraca koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej z asystentami rodziny biologicznej, w tym uzgadnianie zapisów planu pomocy dziecku pod kątem kontaktów z rodziną biologiczną 2. Dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla rodziców biologicznych 3. Umożliwianie kontaktów rodziców biologicznych z dzieckiem 4. Umożliwienie rodzicom biologicznym udziału w warsztatach umiejętności wychowawczych w PCPR 5. Dostęp do mediacji rodzinnych w PCPR.	PCPR, OPS	1. Liczba planów pomocy dziecku tworzonych we współpracy z asystentem 2. Liczba kontaktów rodziców biologicznych z dziećmi 3. Liczba rodzin objętych mediacją rodzinną 4. Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego 5. Liczba osób biorących udział w warsztatach umiejętności wychowawczych.
CEL: ROZBUDOWYWANIE I WSPIERANIE RODZICIELSTWA ZASTĘPCZEGO			
1. Wspieranie istniejących form	1. Cykliczne szkolenia dla istniejących rodzin zastępczych	PCPR, Samorząd	1. Liczba szkoleń dla rodzin zastępczych

rodziny pieczy zastępczej	<ol style="list-style-type: none"> 2. Stworzenie warunków dla rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinny dom dziecka poprzez wzrost wynagrodzeń oraz zabezpieczenie środków finansowych na fakultatywne świadczenia 3. Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego dla wszystkich form rodzinnej pieczy zastępczej oraz dzieci w nich umieszczonych 4. Organizacja Dnia Rodzicielstwa Zastępczego 5. Prowadzenie naboru na rodziny pomocowe 6. Utworzenie nowych rodzin zastępczych zawodowych 7. Utworzenie rodzinnego domu dziecka 	Powiatowy	<ol style="list-style-type: none"> 2. Liczba uchwał podnoszących wynagrodzenie rodzin zastępczych zawodowych 3. Liczba rodzin zastępczych korzystających z poradnictwa specjalistycznego 4. Liczba uczestników Dnia Rodzicielstwa Zastępczego 5. Liczba rodzin pomocowych 6. Liczba rodzin zastępczych zawodowych 7. Liczba rodzinnych domów dziecka
2. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie kampanii społecznych na temat rodzicielstwa zastępczego, w tym z wykorzystaniem lokalnych mediów i mediów społecznościowych 2. Współpraca z instytucjami i organizacjami na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego 	PCPR	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba kampanii społecznych
3. Rozbudowywanie istniejącego systemu rodzinnej pieczy zastępczej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie naboru osób chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej 2. Szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe, rodzinne domy dziecka 3. Pozyskanie nowych rodzin zastępczych niezawodowych 4. Motywowanie rodzin zastępczych niezawodowych do przekształcania w rodziny zastępcze zawodowe 	PCPR	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba wniosków o wszczęcie procedury kwalifikowania na rodzinę zastępczą niezawodową, zawodową i rodzinny dom dziecka 2. Liczba osób, które otrzymały wstępną kwalifikację do szkolenia 3. Liczba osób, które uzyskały świadectwo ukończenia szkolenia 4. Liczba osób, które uzyskały świadectwo kwalifikacyjne 5. Liczba nowych rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych, rodzinnego domu dziecka

CEL: ZAPEWNIENIE INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

1. Zapewnienie miejsc w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej	1. Utrzymanie realizacji zadania w postaci zlecenia prowadzenia placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego na terenie powiatu grodzkiego. 2. Utworzenie drugiej placówki opiekuńczo-wychowawczej na terenie powiatu grodzkiego, w tym z miejscami interwencyjnymi	PCPR, Samorząd Powiatowy	1. Liczba dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej na terenie powiatu grodzkiego 2. Liczba dzieci umieszczonych interwencyjnie w placówce
CEL: WSPARCIE PEŁNOLETNICH WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ			
1. Wzmocnienie działań skierowanych do usamodzielnianych wychowanków	1. Objęcie wychowanków wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej bądź innego pracownika Zespołu ds. Pieczy Zastępczej 2. Prowadzenie mieszkania chronionego	PCPR	1. Liczba wychowanków objętych wsparciem 2. Liczba wychowanków w mieszkaniu chronionym
2. Wsparcie specjalistyczne wychowanków pieczy zastępczej	1. Konsultacje psychologiczne 2. Konsultacje prawne	PCPR	1. Liczba konsultacji

LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH

Zgodnie z art. 180 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazującym na konieczność określenia limitu tworzenia rodzin zastępczych zawodowych, zakłada się, że w latach 2021-2023 zostaną rozbudowane zawodowe formy pieczy zastępczej.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 roku w powiecie grodzkim funkcjonowały 3 rodziny zastępcze zawodowe. Limit ilości rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka w latach 2021-2023 przedstawiają się następująco:

Tabela 5: Limit rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka w powiecie grodziskim w latach 2021-2023

Rok	Planowany limit rodzin zastępczych zawodowych	Planowany limit rodzinnych domów dziecka
2021	3	0
2022	3	1
2023	4	1

Źródło: opracowanie własne

Limit rodzin zawodowych określony został na podstawie dotychczasowych rozmów z istniejącymi rodzinami zastępczymi oraz oceny dotychczasowego sprawowania ich funkcji wobec małoletnich przebywających w rodzinach i współpracy z PCPR. Od roku 2022 planowane jest przekształcenie rodziny zastępczej zawodowej w rodzinny dom dziecka oraz utworzenie jednej nowej rodziny zastępczej zawodowej. Ponadto w roku 2023 planowane jest utworzenie kolejnej zawodowej rodziny zastępczej. Należy jednak podkreślić, że jeżeli nie będzie chętnych rodzin do przekwalifikowania się bądź spełniających warunki do pełnienia tej funkcji, rodziny zastępcze zawodowe nie powstaną.

MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitorowanie Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 dla Powiatu Grodziskiego odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonanych zadań oraz analizy zbieranych informacji na temat realizacji założonych kierunków działań ujętych w programie.

W okresie obowiązywania, program będzie analizowany w procesie monitoringu, którego istotą będzie badanie i analizowanie jego realizacji. Monitoring programu odbywać się będzie poprzez: ocenę nowych wyzwań i zagrożeń, uaktualnianie programu w odpowiedzi na potrzeby społeczne, coroczne raportowanie i ocenę zgodności faktycznego postępu z założeniami celami.

Ewaluacji podlegają standard i dostępność usług oraz stopień i realizacja celów w oparciu o wyznaczone wskaźniki.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodziskim na lata 2018 – 2020 będą środki finansowe:

- z budżetu Powiatu;
- z budżetu Państwa (Ministra właściwego do spraw rodziny);
- z budżetów samorządów gminnych, zgodnie z art. 191 ust. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- z budżetów innych powiatów, zgodnie z art. 191 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

ZAKOŃCZENIE

Jednym z ważnych zadań, jakie stoi przed Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim jest realizacja obowiązków Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Pełnienie tej funkcji nakłada na instytucję konieczność podejmowania kompleksowych działań mających na celu zapewnienie dziecku opieki i wychowania, gdy nie jest to możliwe ze strony rodziców. Niezbędne staje się więc współpracowanie z pozostałymi jednostkami samorządowymi, aby maksymalizować dostępne wsparcie dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej, ich rodziców biologicznych oraz dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej. Właściwym i koniecznym kierunkiem jest także praca nad poszerzeniem istniejącego systemu pieczy zastępczej oraz wzmacnianiem kompetencji funkcjonujących rodzin zastępczych.

Realizacja tych obowiązków jest możliwa poprzez sformułowanie jasno określonych celów oraz sposobów realizacji tych założeń. Wyrazem ich sprecyzowania jest właśnie 3 - letni Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023. Stanowi on podwaliny dla efektywnego funkcjonowania istniejącego systemu pieczy zastępczej oraz dla rozwoju różnorodnych form pieczy zastępczej.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

TABELE:

Tabela 1: Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu grodziskiego w latach 2018-2020	10
Tabela 2: Przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej w latach 2018-2020.....	10
Tabela 3: Liczba osób pełnoletnich korzystających ze świadczeń finansowych w latach 2018-2020	17
Tabela 4: Liczba osób pełnoletnich, które opuściły pieczę zastępczą w latach 2018-2020 ..	17
Tabela 5: Limit rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka na lata 2021-2023	24

WYKRESY:

Wykres 1: Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu grodziskiego (stan na 31.12.2020r.)	11
Wykres 2: Rodziny zastępcze na terenie powiatu grodziskiego w latach 2018-2020	12
Wykres 3: Dzieci pochodzące z terenu powiatu grodziskiego w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2018-2020	13
Wykres 4: Wiek dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej (stan na 31.12.2020r.)	14
Wykres 5: Wsparcie asystenta rodziny według danych ośrodków pomocy społecznej	15